

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

SPOLEČNÝ ENERGETICKÝ TRH EU

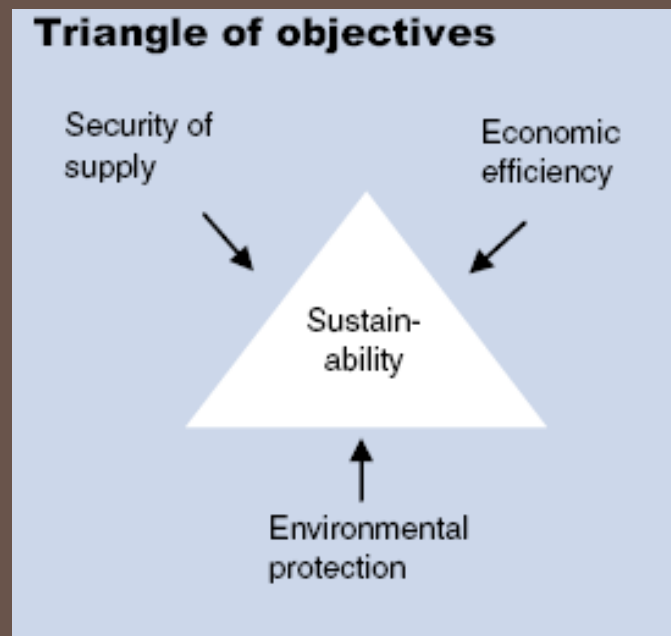
Filip Černoch

FSS MU

9.10.2012

Jednotný/společný energetický trh

- **SEM**: trade area with common policies on product regulation and free movement of energy, where the maximum competition between suppliers and providers of different types of energy is essential. The barriers among the MS are, therefore, removed to maximum.
-
- 1) Liberalizace trhu
- 2) Interkonektory

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Liberalizace – klady a zápory v energetice

- **Economic liberalization:** refers to fewer govt. regulations and restrictions in the economy in exchange for greater participation of private entities. Arguments for economic liberalization include greater efficiency and effectiveness that would provide greater profit for everybody. Thus, liberalization in short refers to the removal of controls, to encourage economic development. (wiki).

- **Výhody:**

- Efektivní alokace zdrojů
- Inovace
- Redukce nákladů
- ...

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jsou energie „speciální“ komoditou?

- ❑ Energie jsou považovány za strategickou komoditu, což má za následek výrazné komplikace stran liberalizace a otevírání trhu. Čím jsou však energie výjimečné?
- ❑ Některá specifika elektřiny:
 - ❑ Nemožnost skladování
 - ❑ Vysoké náklady výpadků
 - ❑ Volatilita
 - ❑ Chybí závislost na dovozu (u EU) – na druhé straně, chybí interkonektory
- ❑ Některá specifika plynu
 - ❑ Geopolitika
 - ❑ Gas chain
 - ❑ Skladovatelnost plynu
 - ❑ Velikost dodavatelů

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tradiční vs. liberální paradigma

- ❑ Tradiční paradigma zdůrazňuje stabilitu, spolehlivost dodávek a veřejnou službu (public service), je to model technické organizace zahrnující centrální řízení a kontrolu nad synchronizovanou sítí.
- ❑ Liberální paradigma zdůrazňuje tržní síly. Snaží se docílit maximálně možné úrovně konkurenčního prostředí, upřednostňuje otevřenost, decentralizovanou produkci s přístupem k sítím, zisk založený na tržních cenách, nikoliv nákladech.
- ❑ **Některé základní charakteristiky**
 - ❑ Oddělení aktivit společností s cílem umožnit konkurenci
 - ❑ Svoboda vstupu na trh a svoboda investic v konkurenčním prostředí (vs. centrálně plánovaný přístup)
 - ❑ Volné nastavení smluv a tvorba cen založená na konkurenčním vyjednávání
 - ❑ Přístup k sítím a infrastruktuře
 - ❑ Dohled nezávislého regulátora

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

První iniciativy s cílem společného trhu

- **Aktivity Evropské komise od roku 1989**
 - Communication from the Commission: Transparency of consumer energy prices. COM (89)123, 1989
 - Towards completion of the internal market for natural gas. Communication from the Commission. Proposal for a Council Directive on the transit of natural gas through the major systems. COM (89) 334, 1989
 - Increased intra-Community electricity exchanges: a fundamental step towards completing the internal energy market. Proposal for a Council Directive on the transit of electricity through transmission grids. COM (89) 336, 1989.
 - A další...

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

První liberalizační balíček

- Directive 96/92/EC of the European Parliament and of the Council of 19 December 1996 concerning common rules for the internal market in electricity
- Directive 98/30/EC of the European Parliament and of the Council of 22 June 1998 concerning common rules for the internal market in natural gas

	Unbundling of networks	Access to networks	Market opening	National regulation
First legislative package	Separate management and accounts	Negotiated or regulated terms of access	Power: 35% open by 2003 Gas: 33% open by 2018	Mechanism for regulation

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hlavní body prvních návrhů k společnému trhu

- Od 1988 se Komise zaměřuje na:
 - Harmonizace nepřímého zdanění
 - Ceny a transparentnost investic
 - Soupeření o veřejné zakázky
 - TPA v ropě, plynu a později i elektřině
 - Integrace elektrických a plynových sítí
 - Uplatnění soutěžního práva na upstream ropy a zemního plynu

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Narůstající role EK v energetické politice

- ❑ Dohled EK nad podmínkami a tarify v rámci TPA
- ❑ Kontrola EK nad financováním energetických projektů
- ❑ Uplatnění soutěžního práva na monopolní společnosti v rámci společného trhu
- ❑ Pravomoci v oblasti dotací na uhelnou produkci

- ❑ = EK je vnímána jako relevantní aktér z hlediska zájmových a lobyistických skupin

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Druhý liberalizační balíček

- Neuspokojivé tempo, stejně jako slabé cíle, vedou k představení nové legislativy v roce 2003.
 - DIRECTIVE 2003/54/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 96/92/EC
 - DIRECTIVE 2003/55/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 98/30/EC

	Unbundling of networks	Access to networks	Market opening	National regulation
First legislative package	Separate management and accounts	Negotiated or regulated terms of access	Power: 35% open by 2003 Gas: 33% open by 2018	Mechanism for regulation
Second legislative package	Separate subsidiary	Regulated terms of access	Power and gas markets 100% open by July 2007	Specific regulator for energy

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Unbundling v rámci Druhého balíčku

- **Legal Unbundling:** the transmission and distribution activities have to be done by a separate “network” company; the network company must not necessarily own the network assets but must have “effective decision making rights” in line with the requirements of functional unbundling (no change of ownership!)
- **Functional Unbundling:** where the network operator is part of a vertically integrated undertaking, it shall be independent in terms of its organisation (management separation) and decision making rights from the other activities not related to that network
- **Accounting Unbundling:** relevance for DSOs which are not legally unbundled (given the new requirement of legal unbundling); no derogation is possible from accounting unbundling for smaller DSOs.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Následující kroky Evropské komise

- Vyšetřování EK(2005 - 2007)
 - Přetrvávající tržní koncentrace
 - Nedostatek likvidity, který brání vstupu nových firem
 - Omezená integrace mezi MS
 - Absence transparentních tržních informací
 - Nedostatečná úroveň unbundlingu
 - Zákazníci jsou spojeni s dodavateli dlouhodobými downstream kontrakty

- V roce 2006 EK soudně stíhá 17 států pro nedostatečnou transpozici směrnic z 2003.
 - <http://www.youtube.com/watch?v=w5y5QuT7ye8>

- 1/2007 – návrh Třetího liberalizačního balíčku

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nefunkční trh – reakce firem

- **Zklamání z dosavadního vývoje společného trhu:**
 - Vysoká koncentrace na trhu, omezený přeshraniční obchod, pomalý postup k soutěživému a likvidnímu trhu.
 - Některé společnosti ztratily část trhu, převážně ale kvůli tlaku vlád.
- **Vertical foreclosure**
 - Dlouhodobé upstream kontrakty, dlouhodobá rezervace přepravních kapacit, dlouhodobé downstream kontrakty.
 - 2007 anti-trustové vyšetřování ENI a RWE, v 2008 GdF a Eon ochotny prodat své sítě.
 - Vertikálně integrovaný model je nicméně stále považován za užitečný model managementu trhů.
- **Tržní segmentace**
 - 2002 požadavek 10% kapacity na interkonektorech

Nefunkční trh – reakce MS

- Preference a ochrana národních společností
 - Maďarsko (Moll) vs OMV, Velká Británie (Centrica) vs Gazprom....
- Trh koncových zákazníků
 - Regulace cen vs jejich tržní stanovení
- Regulace regulátorů
 - <http://www.youtube.com/watch?v=jF3Teoq4xmc>

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vlastnický unbundling

- „This would bet he greatest expropriation since the Bolshevik revolution“ – Bruno Wllnofer, Chief executive of Tiwag, an Austrian utility.

Hodiny v přetížení jako procento z celkových hodin	
Hranice	2005
SK to HU	100
FR to CH	100
DE to DK	100
NL to BE	100
FR to UK	94
DE to NL (x)	90,1
FR to ES	81,1
CZ to DE	68
NL to DE (x)	63,9
BE to NL	63,1
DE to FR (x)	41,3
CZ to AT	37
DE to CZ (x)	35,7
UK to FR	35

UK to FR	35
FR to DE	33,3
ES to FR (x)	32,8
PL to CZ	16,1
PR to ES	11,7
FR to BE	11
CZ to PL	10,1
SK to CZ	6,6
CZ to SK	1,1
DE to CH (x)	1
FR to IT	0,8
AT to CZ	0,3
CH to FR	0
IT to FR	0
BE to FR	0
DE to AT	0

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Třetí liberalizační balíček

	Unbundling of networks	Access to networks	Market opening	National regulation
First legislative package	Separate management and accounts	Negotiated or regulated terms of access	Power: 35% open by 2003 Gas: 33% open by 2018	Mechanism for regulation
Second legislative package	Separate subsidiary	Regulated terms of access	Power and gas markets 100% open by July 2007	Specific regulator for energy
Third liberalisation package	Separate ownership or operator	Regulated terms of access	Already achieved	Ungraded and harmonized powers for national energy regulators

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Třetí liberalizační balíček - unbundling

- Oddělení sítí od výroby, produkce a dodávek
- **Ownership unbundling** - default model of preference. OU means separating the ownership or the operation of gas and power networks from other parts of the energy business.
- **ISO** - companies involved in energy production and supply would be allowed to retain their network assets, but would lose control over how they are managed. Crucially, commercial and investment decisions would be left to an independent company (ISO), to be designated by national governments with the Commission's prior approval, to ensure a sufficient level of independence.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Třetí liberalizační balíček - unbundling

- **ITO model** allows integrated companies to retain ownership of their gas and electricity grids. However, they would have to give up daily management of the grids to an independent transmission operator.
- Crucially, companies can retain commercial and investment decisions, but will have to set up a framework for ensuring the independent operation of the transmission network by:
 - Setting up a supervisory body made up of company representatives, third-party shareholders and representatives of the transmission system;
 - agreeing a compliance programme setting out measures that prevent the ITO from discriminating against suppliers using the grid;
 - appointing a compliance officer with powers to ensure non-discrimination, and;
 - introducing a mandatory cooling-off period for management staff who move between the supply and generation company and the transmission operator.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Třetí liberalizační balíček

- Podpora společného energetického trhu a odstranění restrikcí mezi MS
- Agency for Cooperation of Energy Regulators (ACER) + European Networks for Transmission System Operators
- Posílení ochrany zákazníků

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výsledky balíčku

- Přijat v 2009, 2 roky na implementace – nedostatek dat
- + navíc, na konci roku 2011 stále 18-20 států neimplementovalo legislativu dostatečně.
- Zdá se, že ceny neklesají (např. v USA ceny narostly o 140% od 2004) – nicméně vstup dalších faktorů.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vyšetřování Gazpromu

- Je podezření, že společnost dělila evropský trh pomocí omezování a přesměrovávání toků plynu mezi členskými státy.
- Je podezření, že mohla bránit diverzifikaci dodávek plynu
- Je podezření, že mohla stanovovat neférové ceny svým zákazníkům prostřednictvím navázání cen plynu na cenu ropy.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ